

FOKUS PÅ DET SPROGLIGE – MINDRE FRAFALD

INA SCHMIDT/LEKTIOLOG/RÅDGIVNINGS- OG STØTTEENHEDEN, CENTER
FOR UNDERVISNINGSUDVIKLING OG DIGITALE MEIDER (CUDIM) AARHUS
UNIVERSITET

PER LYSGAARD/STUDIELEDER/AARHUS UNIVERSITET HERNING

SAMMENDRAG

- Dysleksi er en udbredt, arvelig læse- og skrivevanskelighed der er **uafhængig af intelligens**
- Vanskelighederne kan overordnet ses som strukturelle, sproglige problemer, der kan afhjælpes ved bevidstgørelse om **studiekompetencer**
- Fokus på sproglige vanskeligheder/dysleksi har **positiv indflydelse på frafald**

KORT OM DYSLEKSI

- Definition: **Ordblindhed eller dysleksi er vanskeligheder med at lære at læse og skrive.** Der er med andre ord tale om en indlæringsvanskelighed. Vanskelighederne skyldes **langsom og upræcis omsætning af bogstaver og bogstavfølger til sproglyde.** Ofte - men ikke altid - finder man **andre i familien** med læsevanskeligheder, fx en forælder, en bror eller bedsteforældre, som på trods af god begavelse har haft vanskeligt ved at lære at læse og skrive. (DVO. Dansk Videnscenter for Ordblindhed)
- (...) Vanskelighederne er ofte **uventede** i forhold til andre kognitive færdigheder og tilstedeværelsen af effektiv undervisning (...). (IDA. International dysleksiorganisation, 2003)

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

MULIGE STUDIEVANSKELIGHEDER HOS STUDERENDE MED DYSLEKSI

Læsning	Skriftligt	Mundtligt
Vanskeligt ved at læse nye fagbegreber	Vanskeligt ved at stave nye ord/fagbegreber	Vanskeligt ved at anvende nye ord fagbegreber
Lav læsehastighed	Svært ved at skrive – skriver usammenhængende/talesprog	
Upræcis læsning	Svært ved at formulere sig præcist	Svært ved at formulere sig præcist
Bliver hurtigt træt	Bliver hurtigt træt	
Mister koncentrationen	Mister koncentrationen	
Vanskeligt ved at læse og forstå fagtekster	Kan ikke skrive noter samtidig med at lytte	Deltager ikke i undervisningen

Meget stort **tidsforbrug** på studiearbejde

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

FRAFALD PÅ EN UDDANNELSE

- Electronic Design Engineer
Praktisk bachelor ingeniøruddannelse
- Frafald 35 - 50%, gennem alle årene **HVORFOR?**
- De har **selv valgt** lige netop denne uddannelse
- Selvfølgelig fordi det er **deres interesse** område
- Hvad er det **VI** gør forkert?

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

GRUNDE TIL FRAFALD

UDTALELSER FRA STUDERENDE OG UNDERVISERE

- Ikke seriøs
- Svag
- Doven!
- Er meget syg – har mange personlige problemer
- Er meget bagud - kan ikke følge med
- Klarer sig dårligt skriftligt – men godt mundtligt!
- Er flyvsk – eller “fylder” meget
- Kommer fra andre uddannelser

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

DYSLEKSI SET FRA UNDERVISER

Vanskelighed	Mulige følger	Følgernes mulige udtryk
<p>Læsning</p> <p>Vanskeligt ved at læse nye ord</p> <p>Lav læsehastighed</p> <p>Upræcis læsning</p> <p>Bliver hurtigt træt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Læser ikke • Uforberedt • Misforstår det læste • Kan ikke hurtigt læse noget i undervisningen • Deltager ikke i undervisning 	<ul style="list-style-type: none"> • Ikke seriøs • Svag • Doven! • Er meget bagud - kan ikke følge med • Sekundære følger • Er meget syg - har mange personlige problemer • Er flyvsk - eller "fylder" meget • Kommer fra andre uddannelser • Svært ved at strukturere studiearbejdet

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

DYSLEKSI SET FRA UNDERVISER

Vanskelighed	Mulige følger	Følgernes mulige udtryk
Skrivning	<ul style="list-style-type: none"> • Stavefejl – endelser • Manglende ord • Knudret, upræcist skriftsprog • Skriver ikke noter til undervisning, gruppearbejde, møder 	<ul style="list-style-type: none"> • Ikke seriøs • Svag • Doven! • Er meget bagud - kan ikke følge med Sekundære følger • Er meget syg – har mange personlige problemer • Er flyvsk – eller “fylder” meget • Kommer fra andre uddannelser • Svært ved at strukturere studiearbejdet
Nye ord – fagbegreber		
Usammenhængende/talesprog		
Upræcis formulering		
Bliver hurtigt træt		
Mister koncentrationen		
Kan ikke skrive noter samtidig med at lytte		

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

DYSLEKSI SET FRA UNDERVISER

Vanskelighed	Mulige følger	Følgernes mulige udtryk
<p>Mundtlig formidling</p> <p>Vanskeligt ved at anvende nye ord</p> <p>Svært ved at formulere sig præcist</p> <p>Deltager ikke i undervisningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Svært ved at anvende nye, faglige begreber • Deltager ikke i undervisning 	<ul style="list-style-type: none"> • Ikke seriøs • Svag • Doven! • Er meget bagud - kan ikke følge med • Sekundære følger • Er meget syg - har mange personlige problemer • Er flyvsk - eller "fylder" meget • Kommer fra andre uddannelser • Svært ved at strukturere studiearbejdet, tid

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

DYSLEKSI SET FRA UNDERVISER

Andre mulige udtryk / dyslektikerens styrker

- Kreativ
 - God forestillingsevne
 - Ser muligheder
 - God til at lytte
 - God til at huske
 - God til mundtlig formidling
 - God til at integrere det visuelle, rumlige og motoriske
- Ofte højtbegavet og kreativ person, der lærer på en anden måde

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

UNDERVISER - TILTAG

Vanskeligheder og styrker blandt studerende	Mulige tiltag	Mulige overordnede tiltag
<p>Læse- og skrivevanskeligheder</p> <p>Mundtlig formidling</p> <p>Svært ved at strukturere studiearbejdet, tid</p> <p>Styrkerne (intelligent, kreativ ...)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Læg noter på nettet • Lad tavle blive fotograferet og læg det på nettet • Mulighed for visuel støtte ved og øv mundtlige oplæg • Opsamle indhold i start og slut af undervisning • Meld ud i god tid, hvad der skal arbejdes med • Elektronisk materiale • Acceptér at undervisningen optages 	<ul style="list-style-type: none"> • Undervisning i studieteknik/studiekompetencer • Implementering af studiekompetencer i undervisningen (undervisere = rollemodeller) <p>Arbejd med overblik/struktur på uddannelsen, læsning, rapport-/opgaveskrivning mundtlige oplæg/eksamen</p>

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

SPS - SPECIALPÆDAGOGISK STØTTE

- **Testning** for ordblindhed/dysleksi
- Læse- og skrivestøttende **it-hjælpemidler**
 - Læse- og skriveprogrammer på lånt pc + instruktion
 - Elektronisk studiemateriale
 - Giver mulighed for **fokus på indhold og forståelse frem for kodning og afkodning**
- Individuelle **studiestøttetimer**
 - **Individuel, kompenserende undervisning**, hvor der tages udgangspunkt i den enkelte studerendes studiemateriale
 - Der arbejdes med fx læsestrategi, skrivestrategi, notatteknik, memoteknik
- Mulighed for **dispensation** til eksamen

• INFORMÉR OM DYSLEKSI OG SPS

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

SOM VEJLEDER – MULIGE SPØRGSMÅL

Læsning	Skrivning	Mundtligt
Læser du meget langsomt ?	Notere i forbindelse med undervisning?	
Hurtigere træt end andre?	Hurtigere træt end andre?	
Læser du alt lige grundigt?	Svært ved at holde sætninger i hovedet inden de bliver skrevet?	Vanskeligt ved at formulere sig præcist
Svært ved at nå både at læse og arbejde med opgave ved eksamen ?	Laveste karakterer ved skriftlig eksamen?	Højeste karakterer ved mundtlig eksamen?
Svært at opnå forståelse ?	Misforstår opgave – svarer forkert?	Deltager ikke – er bange for at have misforstået det læste?
Svært ved at lære at læse?	Svært ved at lære at skrive?	

Har nogen i **familien** læse- og/eller skrivevanskeligheder?

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

RESULTATER PÅ EN UDDANNELSE

- Mindre frafald
- Mere fokus på studieteknik
- Bedre undervisning
- Accept af indlæringsproblematikker
- Mere diskussion underviserne imellem om undervisning
- Snakken i kaffestuen er gået fra:

De der dårlige, irriterende studerende (om fåtal)

til:

Se lige hvor godt det går (om de mange)

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

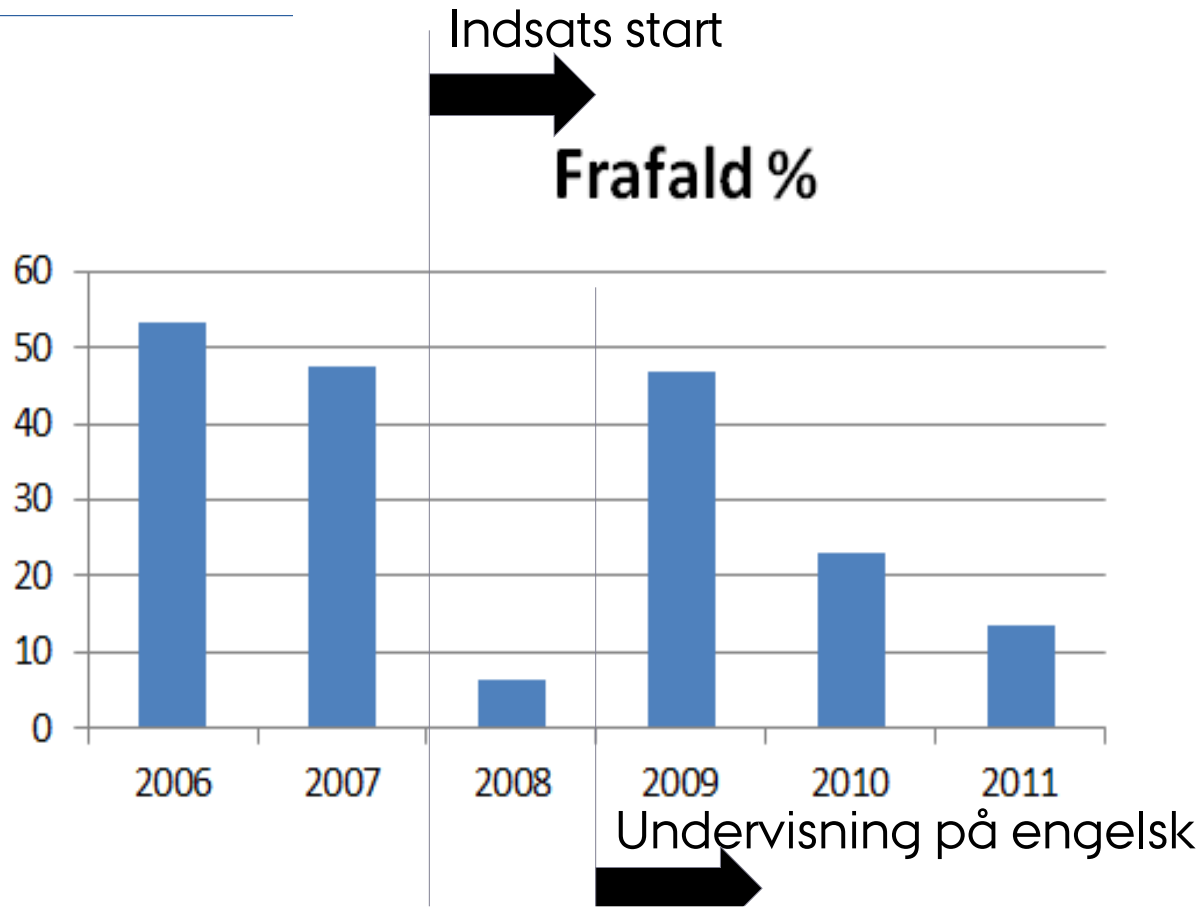

Tiltag

Resultater

RESULTATER PÅ EN UDDANNELSE

Dysleksi

Frafald

Studievanskeligheder

Tiltag

Resultater

TAL

- Officielt tal: 7 % (DVO. Voksne danskere, der opfatter sig selv som ordblinde. Elbro et.al. 1991)
- På EDE-uddannelsen har ca. 50 % af de studerende dyslektiske vanskeligheder
- 360 AU-studerende med dysleksi modtog SPS i 2011 (RSC, CUDIIM)
- På videregående uddannelser er det "kæmperne" - dem der har kunnet tage kampen op, dem der ikke er blevet knækket af folkeskolens svigt - vi møder (se nogle personlige beretninger i bogen "I dysleksiens minefelt" på http://studerende.au.dk/fileadmin/studerende.au.dk/rsc/uddannelse_rsc_20100913120039_i-dysleksiens-minefelt-3-udg.pdf).

KILDER

- Laustsen, Carsten et al.: Flere studerende – bedre uddannelse. Artikel, årgang 7, DUT12, 2012
- McLoughlin, David; Leather, Carol; Stringer, Patricia: The Adult Dyslexic: Interventions and Outcomes. UK 2002
- Mortimore, Tilly: Dyslexia and Learning Style. A practitioner's handbook. Second edition, UK 2008

LINKS

- www.dvo.dk (Dansk Videnscenter for ordblindhed)
- www.ord09.dk (Konference om læsevanskeligheder, Kbh. aug. 2009)
- www.ord12.dk (Konference om læsevanskeligheder, Kbh. marts 2012)
- www.oi.dk (Hovedstadens Ordblindeskole for voksne)
- www.ordblind.com (Ordblinde/dysleksiforeningen i DK)
- www.cphling.dk/laes (Center for læseforskning)
- www.interdys.org (The International Dyslexia Association IDA)
- www.bda-dyslexia.org.uk (British Dyslexia Association)
- www.handicapforskning.dk/hovedomraader/specialpaedagogik/dysleksiboeger.pdf (Bøger/Antologier/AudioVisuelle- og Netdokumenter)
- www.dpu.dk/rsc (Rådgivnings- og støttecentret)

